

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania K. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 lutego 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 13 czerwca 2019 r. w pkt I oddalił apelację wnioskodawcy K. K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 3 listopada 2016 r., oddalającego wniesione przez niego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 3 marca 2015 r. (przyznającej wnioskodawcy emeryturę na podstawie art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, od dnia 1 stycznia 2015 r.), a w pkt II wniosek odwołującego się o uwzględnienie do obliczenia wysokości emerytury okresu pracy w gospodarstwie rolnym od 1 stycznia 1974 r., a następnie okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1 lipca 1977 r. do 31 grudnia 1982

r., zawarty w apelacji, na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

Od powyższego wyroku odwołujący się wywiódł skargę kasacyjną, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. W podstawach skargi podniósł zarzut naruszenia przepisu postępowania, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i wydanie wyroku opartego oraz dokonanie interpretacji przepisów prawa materialnego jedynie w zakresie, w jakim uczynił to Sąd niższej instancji, bez uwzględnienia dowodów przedłożonych przez ubezpieczonego w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym, co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Mając na względzie powyższe, odwołujący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne: a) czy przedłożenie nowych dowodów w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, toczącej się na skutek odwołania ubezpieczonego od decyzji o przyznaniu emerytury może być traktowane jako nowe żądanie w rozumieniu art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.?; b) czy pojęcie „nowe żądanie”, sformułowane w art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. w sprawie o przyznanie emerytury toczącej się na skutek odwołania od decyzji organu rentowego, ma zastosowanie do sytuacji wskazania przez ubezpieczonego „nowych okresów składkowych i nieskładkowych”, niż wcześniej wskazywane, w sytuacji gdy żądanie cały czas zawiera się w petitum pierwotnego żądania, wyrażonego w odwołaniu od decyzji organu rentowego?; c) czy pojęcie „nowe żądanie”, sformułowane w art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., obejmuje również uzasadnienie sformułowanego wcześniej roszczenia, czy ogranicza się tylko do petitum żądania?; d) wedle jakich kryteriów należy wyznaczać kryterium podziału pomiędzy zdefiniowaniem „nowego żądania” w rozumieniu 477¹⁰ § 2 k.p.c., a doprecyzowaniem dotychczas sformułowanego żądania?

W uzasadnieniu wniosku skarżący podniósł, że przyjęta w judykaturze interpretacja normy prawnej zapisanej w art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. nie wyjaśnia, czy

pojęcie nowego żądania oznacza żądanie wykraczające poza daną „kategorię” decyzji, czy też przez nowe żądanie należy rozumieć żądanie, które wprawdzie mieści się w kategorii danej decyzji, ale dotyczy okoliczności niezgłoszonych przez ubezpieczonego we wniosku inicjującym postępowaniem przed organem rentowym i odwołaniem od wydanej w toku tegoż postępowania decyzji.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 21 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy w części dotyczącej pkt II zaskarżonego wyroku. W uzasadnieniu Sąd wskazał, że o dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej przesądza przepis art. 398¹ § 1 k.p.c., z którego wynika, iż od postanowienia innego niż w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania skarga kasacyjna nie przysługuje. W konsekwencji tego, od postanowienia o przekazaniu do rozpoznania organowi rentowemu nowego żądania (art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.), które nie jest też postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, skarga kasacyjna jest niedopuszczalna. Sąd odwoławczy na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił zatem skargę kasacyjną wnioskodawcy w zakresie objętym pkt II zaskarżonego wyroku, zawierającego postanowienie o przekazaniu, zgłoszonego dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, żądania uwzględnienia do obliczenia przyznanej skarżącemu emerytury okresu pracy i ubezpieczenia społecznego rolników od 1 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1983 r.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu

Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Realizacja wskazanej wyżej przesłanki nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach wskazanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez Sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki przyjęty jest przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej

powinno nastąpić przez wskazanie konkretnych przepisów prawa, których ono dotyczy i przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228). Trzeba też pamiętać, że zarzuty naruszenia przepisów postępowania mogą być podstawą skargi kasacyjnej jedynie wówczas, gdy sugerowane uchybienia przepisom postępowania mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 2 k.p.c.). Wynika stąd konieczność odpowiedniego zredagowania każdego z zarzutów naruszenia przepisów postępowania, przez wskazanie, jaki wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy miały zarzucane przez skarżącego uchybienia procesowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 679/13, LEX nr 1511203).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Sformułowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istotne zagadnienie prawne dotyczyło wykładni art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. Przepis ten stanowił podstawę rozstrzygnięcia zawartego w pkt II zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 czerwca 2019 r., a skarga kasacyjna w tej części została odrzucona prawomocnym postanowieniem tego Sądu z dnia 21 stycznia 2020 r. Argumenty podnoszone przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie dotyczą zatem problemu prawnego odnoszącego się do kwestii decydującej o rozstrzygnięciu przedmiotowej sprawy. Wykładnia powołanego przepisu jest prawnie obojętna dla rozstrzygnięcia o nieodrzuconej części skargi kasacyjnej dotyczącej punktu 1 wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13

czerwca 2019 r. Skarżący nie wykazał, jaki wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy w zakresie nieodrzuconej części skargi kasacyjnej ma wyjaśnienie zagadnień prawnych sformułowanych na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Ubocznie jedynie można wskazać, że podnoszone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości na tle wykładni normy prawnej zawartej w art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., dotyczące pojęcia „nowego żądania”, doczekały się już wyjaśnienia w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wykładni tego przepisu Sąd Najwyższy podjął się w postanowieniu z dnia 12 grudnia 2017 r., I UZ 36/17 (LEX nr 2434480), zauważając, że przedmiotem postępowania w sprawach o świadczenia z ubezpieczeń społecznych jest co do zasady kontrola decyzji organu rentowego według stanu rzeczy z chwili jej wydania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 1998 r., II UK 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529 oraz z dnia 26 września 2005 r., II UZ 52/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 254). Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601 oraz z dnia 25 maja 1999 r., II UKN 622/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 591). Przed sądem ubezpieczony może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Z tego względu odwołanie wnoszone od decyzji organu ubezpieczeń społecznych nie ma charakteru samodzielnego żądania, a jeżeli takie zostanie zgłoszone, sąd nie może go rozpoznać, lecz zobowiązany jest postąpić zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518). Zatem kontrolna rola sądu musi korespondować z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w decyzji administracyjnej, bowiem zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.) w granicach jej treści i przedmiotu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210).

W postanowieniu z dnia 21 lutego 2007 r., III UZ 1/07 (OSNP 2008 nr 7 – 8, poz. 117) Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że nowe twierdzenia ubezpieczonego po wydaniu wyroku, które zostały zgłoszone w toku postępowania apelacyjnego, należy traktować jako nowe okoliczności sprawy i nierozpoznane dotychczas przez organ rentowy żądanie przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że w sprawach z odwołania od decyzji wydanej w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiotem orzekania jest stan sprawy, w tym jej stan faktyczny, istniejący w dacie zgłoszenia wniosku lub wydania decyzji (art. 477⁹ k.p.c.). Skoro przedmiotem osądu sądu ubezpieczeń społecznych jest tylko stan rzeczy rozpoznany przez organ rentowy w wydanej decyzji, to apelacja od wyroku sądu pierwszej instancji weryfikującego wydaną decyzję nie może opierać się na nowym fakcie, który pojawił się po wyroku w pierwszej instancji. Oznacza to, że zarzuty apelacji oparte wyłącznie na nowych twierdzeniach, ujawnione już po wydaniu decyzji rentowej, która nie była oparta na tych nowych okolicznościach, a przez to nierozpoznanym przez organ rentowy, nie mogą być przedmiotem osądu apelacyjnego. Tego rodzaju nowości faktyczne, tj. nowe twierdzenia ubezpieczonego po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, które zostały zgłoszone w toku postępowania apelacyjnego, należy traktować jako nowe okoliczności sprawy i dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy żądanie przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, które sąd ubezpieczeń społecznych mógł zakwalifikować jako wymagające przekazania do rozpoznania organowi rentowemu w trybie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosownie do art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).